

Kulttuuri | 1

Ensimmäiset ihmiset

TEHTÄVÄT/FAKTA / Taso 3

Kulttuuri | 1

Ensimmäiset ihmiset

Kun ihmiset viimeisimmän jääkauden jälkeen tulivat seudulle, maisema näytti hyvin erilaiselta. Millaistakohan elämä täällä oli? KUVA: Hans Hästbacka

1.

Pohdi seuraavia kysymyksiä.

Voit pohtia asiaa itseksesi tai keskustella siitä muiden kanssa, mutta oikeita vastauksia ei tarvitse tietää.

Aikaa on noin 5 minuuttia.

- Miltä maisema näytti, kun jää oli juuri sulanut?
- Mitenköhän seudun ensimmäiset asuttajat elättivät itsensä?
- Mitä jälkiä ensimmäiset ihmiset jättivät itsestään, ja mitä niistä voimme nähdä vielä tänään?

2.

Lue ensimmäisistä alueella eläneistä ihmisistä kertova teksti.

Katso seuraavaksi karttoja, joista käy ilmi, miten maailmanperintöalue on muuttunut viimeisen 10 500 vuoden aikana ja missä jälkiä menneistä yhteisöistä on nähtävissä.

Laadi karttojen ja muun käytettävissä olevan aineiston avulla yleiskuva siitä, miltä Korkearannikko ja Merenkurkun saaristo näyttävät ja mistä paikoista voimme löytää jälkiä aiemmista yhteisöistä. Valmistelee aiheesta pieni esitys. Aikaa on noin 15 minuuttia.

3.

Esittele työsi muille ja kerro, miksi muinaisjäännökset sijaitsevat kyseisissä paikoissa.

Vastaa esityksessäsi seuraaviin kysymyksiin:

- Milloin ensimmäiset ihmiset tulivat jääkauden jälkeen maailmanperintökohteen alueelle? Millaista seudulla silloin oli?
- Anna esimerkkejä erilaisista muinaisjäännöksistä, joita seudulla on.
- Millaisilla paikoilla Korkearannikon ja Merenkurkun saariston muinaisjäännökset ovat? Vertaa alueita keskenään. Miksi ne ovat juuri siellä?
- Miten voimme määrittää maailmanperintökohteen muinaisjäännösten iän?

Kulttuuri | 1

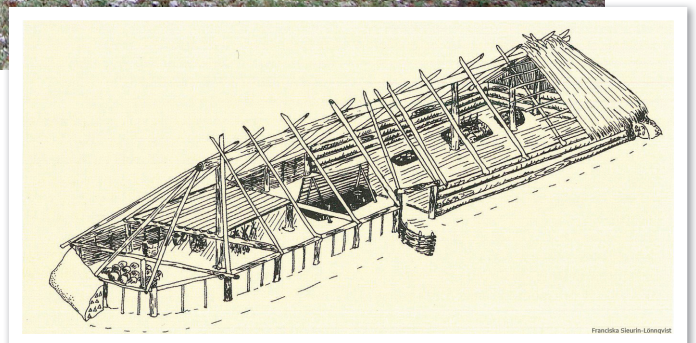
Ensimmäiset ihmiset

Alueen ensimmäisistä ihmisistä ei ole säilynyt kovin paljon merkkejä. Valokuvassa näkyvät muinaisjäänneksien ovat noin 7 000 vuotta vanhoja. Viereisessä kuvassa näet, miltä rakennus on aikoinaan näyttänyt.

KUVA: Peter Persson

KUVITUS: Franciska Sieurin-Lönnqvist

Ympäri maailman ihmiset ovat halunneet asua veden äärellä. Erityisesti alueilla, joilla ei ole kunnollisia maanteitä, merenkulku on helpottanut liikkumista, ja siksi yhteisöt ovat rakentaneet astutuksensa rannikoita ja jokia mukaillen. Korkearannikon ja Merenkurkun saariston maailmanperintökohteessa tilanne on juuri tämä. Ensimmäiset ihmiset tulivat seudulle noin 8 000 vuotta sitten, vain pari tuhatta vuotta sen jälkeen, kun mannerjäätikkö oli sulanut alueelta. Raskas mannerjäätikkö oli painanut maankuoren lähes kilometrin alaspäin, ja suurin osa alueesta oli merenpinnan alapuolella. Kun jää suli, maankuori alkoi jälleen nousta, joten ensimmäisten ihmisten saapuessa seudulle maanpinta oli lähes 300 metriä nykyistä alempana. Korkearannikon korkeimmat vuoret erottuivat saarina laajalla merialueella, mutta Merenkurkun alavat maisemat olivat kokonaan veden alla.

Luultavasti ensimmäiset ihmiset viettivät seudulla vain osan vuodesta ja kävivät lähinnä kalastamassa ja metsästävässä hylkeitä. He leiriytyivät Korkearannikon saarille, mutta heidän varsinainen asuinpaikkansa oli luultavasti etelämpänä. Yksi Korkearannikon vanhimmista muinaisjäännöksistä ovat lähellä Skulebergetin luolaa sijaitsevat tilapäisasumuksen jäännökset. Ensimmäiset ihmiset olivat varmasti erittäin taitavia veneenrakentajia, koska heidän oli kuljettava pitkiä matkoja merellä. Pysyvästi alueelle asettui ihmisiä vasta muutama tuhat vuotta mannerjään sulamisen jälkeen. Tuolloin Merenkurkun saaristo oli vielä kokonaan veden alla ja Korkearannikko käsitti lähinnä saaria. Ihmiset rakensivat talonsa lähelle vettä, rauhallisille lahdille, jotka tarjosivat suojaa merenkäynniltä ja tuulelta.

Vuosien saatossa maankohoaminen jatkui ja merestä nousi esiin yhä enemmän maata. Alun perin rannassa olleet asutukset jäivät vähitellen yhä kauemmaksi vedestä. Muutaman sukupolven päästä uuden rantaviivan kohdalle rakennettiin uusia taloja, ja kun ne vuorostaan jäivät kauas vedestä, rakennettiin taas uusia. Tästä johtuu, että eri aikakausien muinaisjäännökset sijaitsevat eri korkeuksilla merenpinnasta. Muinaisjäännökset ovat vanhoja asuinpaikkoja, hautakumpuja, koruja tai aseita. Koska tiedämme suunnilleen, kuinka nopeasti maa on noussut viime vuosituhansien aikana, voimme muinaisjäännösten sijainnin ja sijaintipaikan korkeuden perusteella laskea, kuinka vanhoja jäännökset ovat. Esimerkiksi Skulebergetin tilapäisasumus on nykyään noin 160 metriä merenpinnan yläpuolella. Siitä tiedämme, että se on noin 8 000 vuotta vanha.

Muita Korkearannikon tunnettuja muinaisjäännöksiä ovat esimerkiksi

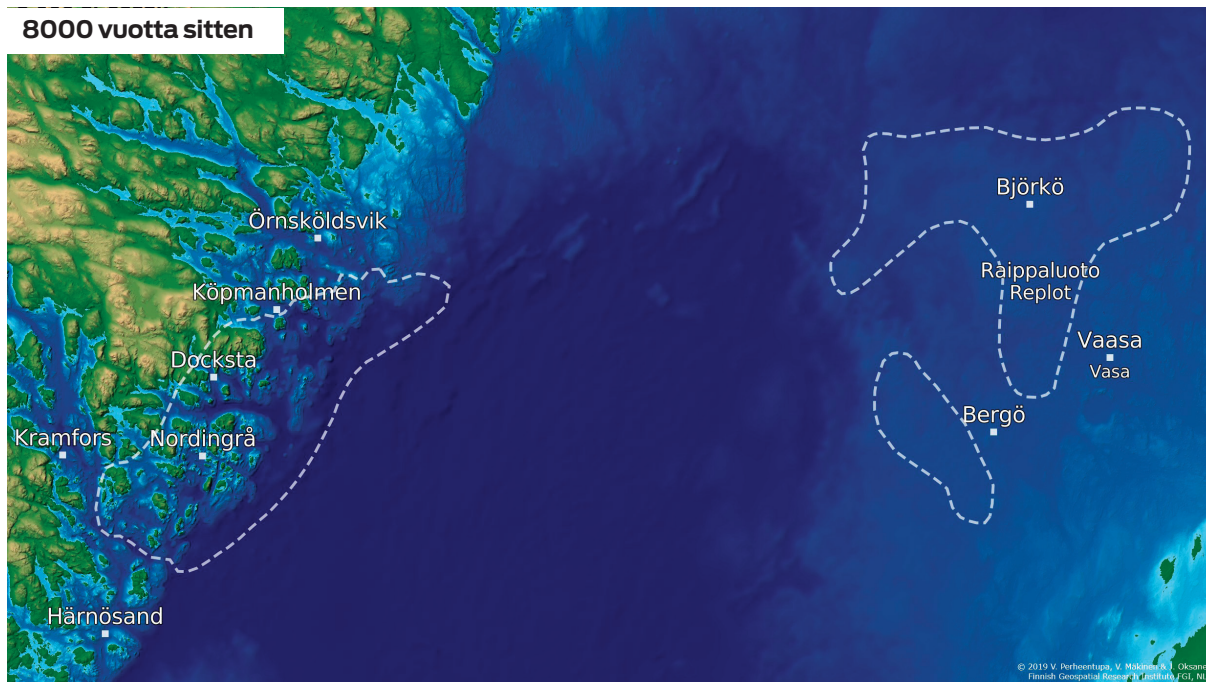
1. Kivikauden hylkeenmetsästäjien leiri, joka on nykyisin 69–76 metrin korkeudella merenpinnasta.
2. Pronssikauden hautaröykkiöt, jotka sijaitsevat 30–55 metrin korkeudella merestä. Ne rakennettiin aikoinaan paljaille rantakallioille, mutta nyt ne ovat korkealla kalliorinteen laella. Ne ovat 3 800–2 600 vuotta vanhoja.
3. Rautakauden asuinpaikat ja haudat, jotka sijaitsevat noin 20 metrin korkeudella merestä. Ne ovat 2 600–1 000 vuotta vanhoja.

Koska Merenkurkun saaristo oli veden alla vielä noin 2000 vuotta sitten, muinaisjäännökset siellä eivät ole kovin vanhoja. Vanhimmat tunnetut muinaisjäännökset Merenkurkun saaristossa ovat noin 1 000 vuotta vanhoja. Niihin kuuluu hylkeenmetsästäjien tilapäisleirejä, satamia ja koruja. Koska Merenkurkun saaristo on alavaa seutua, muinaisjäännökset eivät ole jääneet maan kohotessa kovin korkealle. Sen sijaan ne ovat kaukana merestä, sisämaan metsissä tai pelloilla.

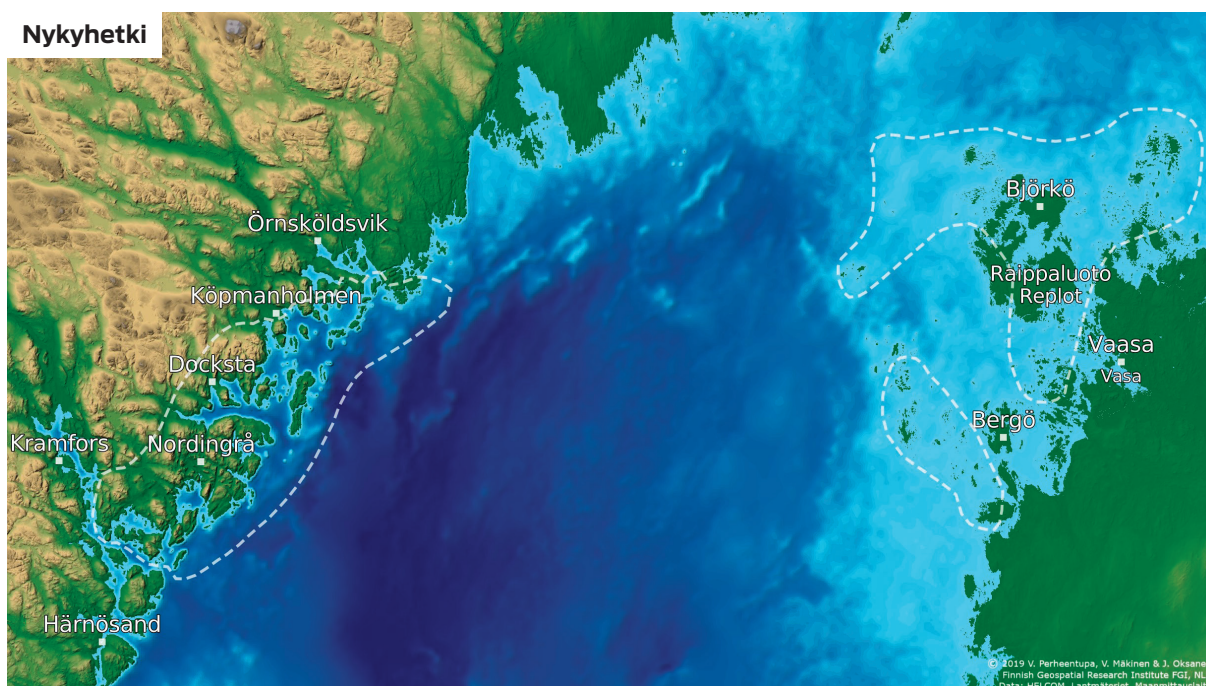
Seuraavalla sivulla on kaksi karttaa. Ensimmäisessä näet maailmanperintökohteen 8 000 vuotta sitten ja toisessa sellaisena kuin nyt. Kuvasta näet myös, millä tavalla ihmiset saattoivat asua alueella maan kohottua. Näet myös, miten kaukana merenpinnan yläpuolella eri muinaisjäännökset ovat nyt.

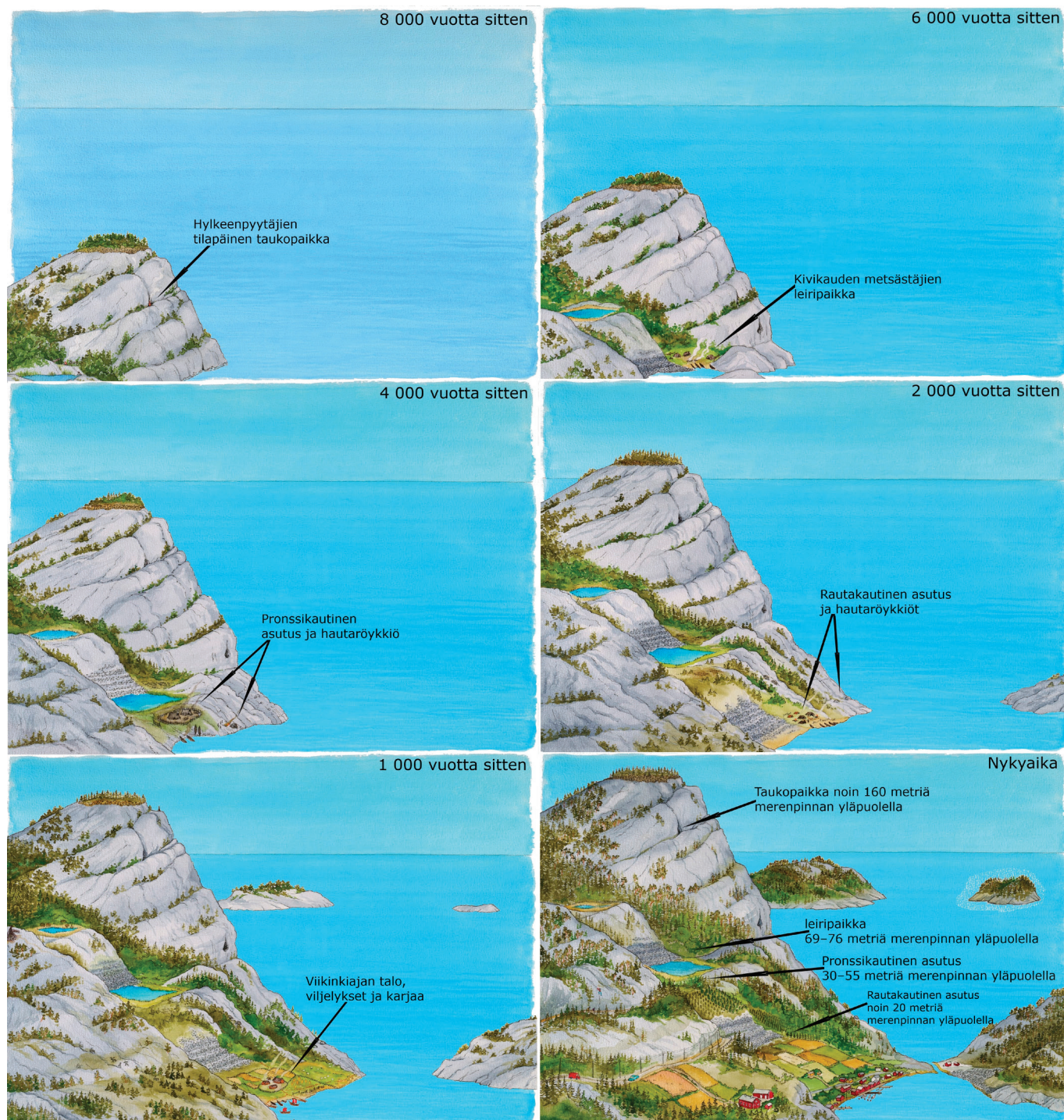
8000 vuotta sitten

Nykyhetki

Ylemmästä kartasta näet maailmanperintökohteen 8 000 vuotta sitten.
Oikeanpuoleisessa kartassa näet sen sellaisena kuin nyt. Ero on suuri, vai mitä?

Yllä olevissa piirroksissa on kuvitteellinen maisema Korkearannikolta. Kuvissa näkyy, miten maa on noussut merestä ja millä korkeudella merenpinnasta katsottuna eri aikakausien muinaisjäännöksiä nykyään on. Vuosiluvut ovat likimääräisiä arvioita. KUVITUS: Liselott Nyström Forsén